

Dyslectisch en toch snel lezen

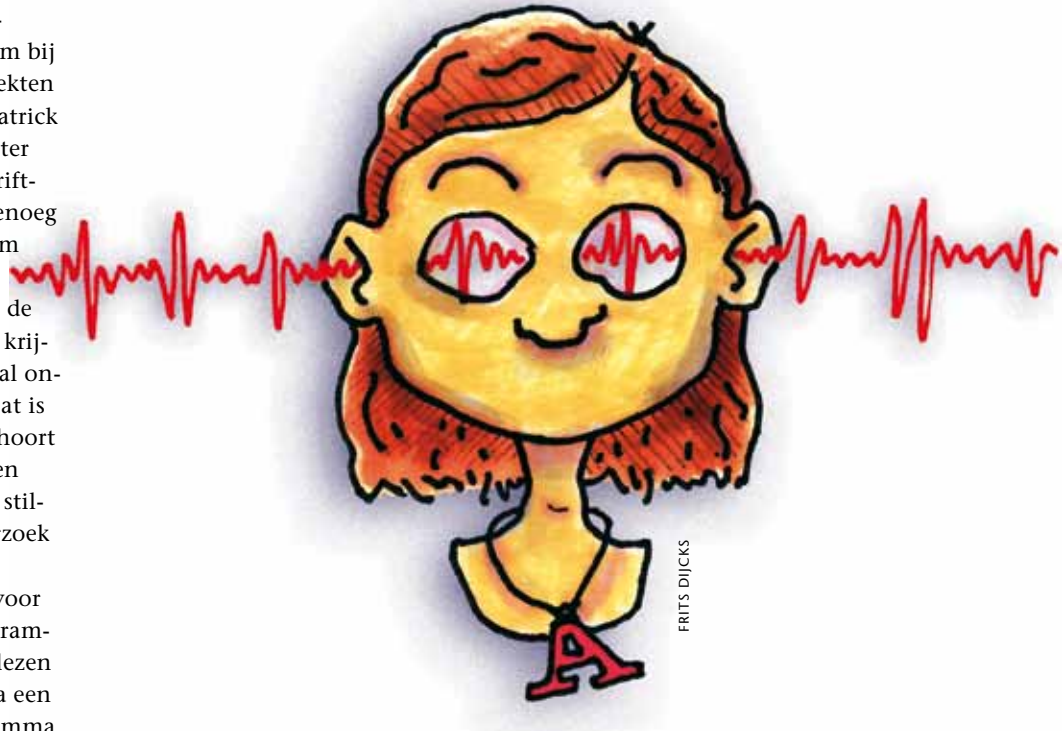
Klanken snel herkennen vinden dyslectische lezers moeilijk. Waarschijnlijk lezen ze daarom traag. Maar snel lezen kun je trainen, blijkt uit onderzoek.

De koppeling van letters, lettergroepen en woorden aan de bijbehorende klanken verloopt moeizaam bij dyslectische kinderen. Dat ontdekten de Amsterdamse onderzoekers Patrick Snellings, Aryan van der Leij, Peter F. de Jong en Henk Blok. De schriftklankkoppeling is niet precies genoeg bij dyslectische kinderen. Daarom lezen ze trager.

Is daar iets aan te doen, vroegen de onderzoekers zich af. Tot nu toe krijgen dyslectische leerlingen vooral ondersteuning bij hardop lezen. 'Dat is begrijpelijk', zegt Snellings. 'Zo hoort de leerkracht of de leerling fouten maakt. Maar het meeste lezen is stil lezen. Daar zijn we in ons onderzoek dus van uitgegaan.'

De onderzoekers ontwikkelden voor deze kinderen een trainingsprogramma op de computer. Leerlingen lezen een zin en beantwoorden daarna een multiplechoicevraag. Het programma past zich aan aan het niveau van de leerling. Niet alleen aan zijn snelheid, maar ook aan zijn begrip. Na elke zin volgt namelijk een vraag die controleert of de leerling de zin heeft begrepen. Snellings wijst er nadrukkelijk op dat het geen snelleesprogramma is. 'Het computerprogramma voert de snelheid op, maar maakt de leerling meer fouten in de vragen dan gaat de snelheid weer terug.'

De leerlingen uit het onderzoek volgden negen trainingen van twintig minuten. Dat is niet veel in vergelijking met de gebruikelijk dyslexie-ondersteuning. Snellings benadrukt ook dat hun training niet in plaats van de

huidige ondersteuning moet komen, maar aanvullend is. De onderzoekers zagen duidelijke verbeteringen na de negen sessies. De op snelheid getrainde kinderen konden vlot lezen met behoud van begrip. Bijkomend voordeel is dat het kinderen een succeservaring geeft, vertelt Snellings.

'Deze kinderen vinden lezen niet leuk door slechte ervaringen. Maar tijdens deze training wilden ze wel weer graag achter de computer. Eigenlijk spelen ze een wedstrijd tegen zichzelf. Ze kunnen steeds beter worden.' Het programma komt op termijn beschikbaar voor scholen. Op dit

moment kijken de onderzoekers nog hoe ze het programma zo aan kunnen passen dat kinderen nog meer feedback krijgen. 'Nu komt pas bij het afsluiten van een sessie te staan hoe goed ze het hebben gedaan.' /

AvdW

P. Snellings, A. van der Leij, P. de Jong, H. Blok, Enhancing the Reading Fluency and Comprehension of Children With Reading Disabilities in an Orthographically Transparent Language. In: Journal of Learning Disabilities, 42(4), 291-305. (2009). (NOW-PROO). Meer informatie: P.Snellings@uva.nl

Jongens por je met cijfers

Het grootste probleem van het vmbo is het imago probleem. Psychologe Hanneke Knoop-van Nuland deed onderzoek naar het motiveren van vmbo-leerlingen, constateerde problemen, maar zag tegelijkertijd het probleem bevestigd.

'Vmbo-ers zijn ongemotiveerd' Deze kop, of woorden van gelijke strekking, zag psychologe Hanneke Knoop-van Nuland geregeld terug boven nieuws-

berichten waarin aandacht werd besteed aan haar promotieonderzoek. 'Maar die conclusie valt uit mijn onderzoek helemaal niet te trekken',

zegt Knoop. 'Als men de moeite zou nemen daadwerkelijk een kijkje te nemen in een vmbo-klas, zal het negatieve imago grotendeels worden

ontkracht. Dat ik voor het vmbo als onderzoeksgroep gekozen heb, komt aan de ene kant door dat negatieve beeld. Daarnaast is het zo dat zo'n zestig procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs in het vmbo zit. Dus dat is verreweg de grootste groep.' In haar onderzoek heeft Knoop gekeken of er manieren zijn om leerlingen in het vmbo meer te motiveren. 'Drie manieren die in eerder onderzoek effectief bleken te zijn, hebben we uitgetest in het vmbo. Je kunt leerlingen intrinsiek motiveren door ze te vertellen hoe leuk een bepaalde opdracht is en wat het nut is voor hun persoonlijke ontwikkeling. Je kunt ze ook extrinsiek motiveren door ze duidelijk te maken wat het hen oplevert in termen van cijfers. Ten slotte kun je leerlingen aanleren hoe ze zichzelf het best kunnen motiveren tijdens een bepaalde opdracht.'

In de literatuur worden de eerste en de derde manier van motiveren vaak positief gedeut, terwijl de tweede manier, het extrinsiek motiveren, juist negatief wordt beoordeeld op de lange termijn. 'Ik vond het dan ook verrassend om te zien dat die eerste en derde manier bij vmbo-ers niet bleken aan te slaan, maar dat jongens wel te motiveren zijn met die extrinsieke manier. Waarschijnlijk heeft dat te maken met de sterk competitieve gerichtheid die jongens op deze leeftijd hebben. Meisjes hebben veel meer een sociale inslag, die willen goed liggen bij anderen uit de groep, terwijl jongens juist de beste willen zijn. Daarbij is het ook nog zo dat die extrinsieke manier van motiveren slechts eenmalig werkt. Bij een herhaling van de opdracht slaat het niet meer aan.'

Om haar bevindingen te toetsen nam Knoop honderd gymnasiumleerlingen als controlegroep. 'Gymnasiumleerlingen reageerden op vergelijkbare wijze op de interventie als vmbo-leerlingen. De vraag hoe je leerlingen wel kunt motiveren is lastig te beantwoorden. Het blijkt heel erg leerlingsspecifiek en situatiespecifiek en het is dus sterk afhankelijk van de vaardigheden van de individuele leraar.' / PZ

Hanneke van Nuland, Eliciting classroom motivation. Not a piece of cake, proefschrift Universiteit Leiden, 2011

Dyslexie

In 1997 startte het Dutch Dyslexia Program (DDP), een grootschalig onderzoek naar (genetische) oorzaken van dyslexie. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam en Radboud Universiteit Nijmegen voerden het onderzoek uit. Kinderen werden vanaf hun geboorte tot en met het tiende levensjaar gevolgd en de resultaten bevestigden dat dyslexie een genetische taalstoornis is: bij 40 tot 60 procent van de kinderen van dyslectische ouders wordt de diagnose dyslexie gesteld. In de vroege taal- en spraakontwikkeling bij kinderen van twee tot vijf jaar zijn subtiele afwijkingen gevonden die kunnen worden gezien als voorlopers van dyslexie. Zelfs bij baby's zijn afwijkingen in de auditieve waarneming van spraakklanken gevonden. Ten slotte blijkt onder dyslectische kinderen grote variabiliteit in de ernst van de stoornis en de ontwikkeling van leesvaardigheid. Vraag is welke factoren daarbij een rol spelen. Om antwoord op deze laatste vraag te krijgen heeft NWO-Geesteswetenschappen een subsidie toegekend voor een vervolgonderzoek. De nadruk ligt hierbij op neurolinguïstische oorzaken. Kinderen van dyslectische ouders worden onderling vergeleken: bij welke groep wordt wel en bij welke niet de diagnose dyslexie vastgesteld? Waarin verschillen ze, bijvoorbeeld in de ernst van de fonologische tekorten en normalisatie- en compensatieprocessen? Om de grote variabiliteit binnen de groep dyslecten nader te onderzoeken, worden kinderen gedurende een aantal jaren van hun leesontwikkeling gevolgd. Onderzoekers zijn de hoogleraren Ben Maassen (RUG), Aryan van der Leij (UvA) en Natasha Maurits (RUG).

*Meer informatie: Ben Maassen,
E b.a.m.maassen@rug.nl*

Verlegenheid

Ongeveer 12 procent van de Nederlanders gaat gebukt onder extreme verlegenheid, waardoor ze sociale contacten (zoals feestjes, uitgaan en sporten) vermijden. De afdeling

Klinische Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam ontwikkelde de internetcursus 'Verlegenheid Onder Controle', bestemd voor jongeren tussen de dertien en achttien jaar. De cursus duurt vijf weken en bestaat uit online zelfhulpmateriaal. Gebruikers krijgen oefeningen om hun verlegenheid en angstige gevoelens en gedachten te overwinnen. Een coach helpt hen via e-mail om de opdrachten door te werken. Toestemming van ouders is vereist.

De afdelingen Klinische Psychologie en Ontwikkelingspsychologie zijn nu een onderzoek gestart om na te gaan wat jongeren van deze cursus vinden. Het gaat om vragen als: Hoe kunnen we jongeren het beste helpen? Wat vinden jongeren van een internetcursus om verlegenheid te overwinnen? Helpt het hen om hun verlegenheid en angsten te verminderen?

*Begeleider: prof. dr. P. Cuijpers.
Uitvoerend onderzoeker E. van 't Hof,
T 020-5985096, E E.van.'tHof@psy.vu.nl*

Achterstand

Een taalachterstand, moeite met rekenen, weinig beweging, een slechte conditie, overgewicht - veel problemen lijken bij bepaalde kinderen allemaal tegelijk voor te komen en met elkaar samen te hangen. Ze vormen de doelgroep voor onderwijsachterstandenbeleid. Hierin wordt op allerlei manieren geprobeerd achterstanden te verminderen, meestal met de nadruk op cognitieve stimulering. Met wisselend succes. Een uit Amerika afkomstige aanpak benadert het probleem juist niet alleen cognitief.

Met subsidie vanuit het programma OnderwijsBewijs gaat het Groningse onderwijsonderzoeksinstituut GION samen met het Centrum voor Bewegingswetenschappen de Amerikaanse aanpak vertalen naar Nederland. Ze gaan het effect onderzoeken van een combinatie van fysieke activiteiten met de taal- en rekenvaardigheden van achterstandsleerlingen. Al bewegende leren kinderen aspecten van lezen, spellen of rekenen. Deze aanpak heeft in Amerika tot bewezen positieve effecten geleid op de taal- en rekenvaardigheden van kinderen.